

YAŞAMIN YARATTIĞI SONUÇ

Metin SÖZEN

Ülkemizde, 1931 yılında doğmuş tüm insanları, günümüzün şaşırtıcı olanakları içinde toplu olarak görmek istesek. Kendilerine-ülkelerine-dünyaya nasıl baktıklarını değerlendirme şansımız olsa. Bununla yetinmeyerek, koşulların güçlüğüne aldırmandan onların ürettiklerini acımasız yargılayabilsek. Acaba yaşamın derinlikli kesiti içinde, hangi alanda kimler öne çıkar, varlıkları bizleri kesintisiz nasıl etkiler?

İnsanların, belirli sınırlar içinde bile geçmişi tartışmaya, günümüzün akıl almaz yanlışları arasından doğruları bulmaya çalıştığı bugünlerde, sanatın ve kültürün her alanını bütünlendiren 1931 doğumlular arasından bir kişi, Mengü Ertel, üretken insanların inandırıcılığıyla, sorduğumuz soruya somut bir örnek, somut bir cevap niteliğiyle gözümüzün önünden geçebilir.

İnsanların yaşamlarını kendilerine sunulanlarla yetinerek geçirmeye yöneltildiği ortamlarda zaman zaman karşımıza "Cumhuriyet'e kanat gerenlerle" çıkan, 1931 yılından önce doğmuşların kendilerine-toplumlarına-dünyaya neleri bıraktıklarını, yalın-düşündürücü aktarma coşkusu içindeki insan Mengü Ertel, bana hep gündeme gelen kişilerin "anamlı bir sonucu" olarak görünürdü. Çok yönlü, yılgınlığa düşmeyen, yaratıcı olmak için özel koşullar beklemeyen kişiler konu edilirken, duyguların-düşüncelerin gerisindeki gerçeğe kayar, Mengü Ertel'le bağlantı kurar, yaşamımda "iz bırakan", "kanat gerenlerle" birlikte kendi kuşağımı değerlendirme olanağını arardım. Artık her hafta bu "hesaplaşma" fırsatı kalmadı. 1931 doğumlu Mengü Ertel'le birlikte günümüz yaşamını anlamlı kılanları belgeleme-anlama şansı da süpürücü yaygın beğeni ortamı içinde kesintiye uğradı, özverili çabalar gündem dışına düştü.

Kanat gerenleri somutlayan kişi Mengü Ertel ise, bu gelişmelerden yakınmayarak sanatçı sorumluluğunun bilinciyle, "evrensel boyutlara ulaştırdığı yaratıcı kimliğini" bu kez, uzun bir birikim sürecinin sonuçlarını "derinleştirerek-arındırarak" değerlendiriyor-yorumluyor, açtığı bu farklı sergiyle bizlere aktarıyor.

Dünyada-ülkemizde yaşamı anlamlı kılan yaratıcı yazarların geleceği de saran-sarmalayan yapıtları ve onların kahramanları, sergide Mengü Ertel'in uzun denemelerinin süzgecinden geçerek "ikinci yaşamlarına" ulaşıyorlar, büyük bir mekanı çarpıcı biçimde dolduruyorlar. Yazarların, yaşamın binlerce ögesini yükleyerek yeniden yarattıkları özel kimlikler, Mengü Ertel'in dünyasından bizlerin dünyasına "yeni yüzleriyle" katılıyorlar.

Burada doğanın bilinmeyenlerinin azaldığı, görünmeyenlerin görünür kılındığı bir evrede Mengü Ertel, sunduğu her kimliğin önüne-arkasına daha geniş bir çerçeve çiziyor, günümüzün soru işaretlerini ekliyor, "zamanın sınırlarını" büyütüyor. Günümüzde insanlar dünden daha çok köşeye sıkıştırılsa bile O, her şeyin çıkış noktası insanın "kendisini tanımaya", kendisini açıklamasına, yaratıcı gücünü boyutlandırmasına ortam hazırlıyor. Yaşamın daralmamasının, uzun bir savaşımın sonucu olduğunu, akıp giden çizgiler-renkler içinde herkesin bunu düşünmesini bekliyor. Bir bakıma celî yazı ustalarının büyük yüzeylere taşıdıkları başarıyı Mengü Ertel, İslamabad Şah Faysal Camisi grafik tasarımlarında ulaştığı başarıyla buluşturarak onun izlerini burada da sürdürüyor.

Sürekli altını çizerek-arındırarak, yeni anlamlar yükleyerek karşımıza çıkardığı "Karagöz-Hacıvat", "Murtaza", "Keşanlı Ali", "Zilli Zarife", "Hamlet", "Karmen", "Korkunç İvan" "Aleksandr Nevsky", "Mata Hari" ve diğerleri, dünyaya derinliğine-genişliğine bakan "yenilendikçe-yenilemek isteyen" bir kimlikten geçerek, bizlere-günümüze farklı yorumlar içererek bakıyorlar.

"Kanat gerenler", tek boyutta, küçük dar yaşamın sınırlarında kalamazlar. Ulaştıkları, daha ilerde görünen-görünmeyen başka bir nokta da aşılması gereken bir hedeftir. Mengü Ertel'in sergide sonsuzluğa uzanan her çizgisi ve rengi, "...ve insanı insan yarattı" düşüncesiyle çıktığı yolda çok değişik ortamlardan geçerek yaratıcı gücün sınırlarını sürekli zorlayacak. Mengü Ertel'in yaşam öyküsünü okuyanlar, dünyalı olmanın sorumluluğunun sürekli denemeden, durmadan kendine "olumlu eziyet etmeden" geçtiğini anlarlar ve Muhsin Ertuğrul'un yıllar önce Mengü Ertel'e yazdığı mektubundaki gerçeğin 20.yüzyılın sonunda da çok değişmediğini görürler.

Devingen-yaratıcı insan Mengü Ertel dışında toplumumuzda kendine "olumlu eziyet" eden, "ulaştıkları noktaya yetinmeyenlerin" giderek çoğalması umuduyla...

YAŞAMIN YARATTIĞI SONUÇ

Metin SÖZEN

Ülkemizde, 1931 yılında doğmuş tüm insanları, günümüzün şaşırtıcı olanakları içinde toplu olarak görmek istesek. Kendilerine-ülkelerine-dünyaya nasıl baktıklarını değerlendirme şansımız olsa. Bununla yetinmeyerek, koşulların güçlüğüne aldırmadan onların ürettiklerini acımasız yargılayabilsek. Acaba yaşamın derinlikli kesiti içinde, hangi alanda kimler öne çıkar, varlıkları bizleri kesintisiz nasıl etkiler?

İnsanların, belirli sınırlar içinde bile geçmişi tartışmaya, günümüzün akıl almaz yanlışları arasından doğruları bulmaya çalıştığı bugünlerde, sanatın ve kültürün her alanını bütünleştiren 1931 doğumlular arasından bir kişi, Mengü Ertel, üretken insanların inandırıcılığıyla, sorduğumuz soruya somut bir örnek, somut bir cevap niteliğiyle gözümüzün önünden geçebilir.

İnsanların yaşamlarını kendilerine sunulanlarla yetinerek geçirmeye yöneltildiği ortamlarda zaman zaman karşımıza "Cumhuriyet'e kanat gerenlerle" çıkan, 1931 yılından önce doğmuşların kendilerine-toplumlarına-dünyaya neleri bıraktıklarını, yalın-düşündürücü aktarma coşkusu içindeki insan Mengü Ertel, bana hep gündeme gelen kişilerin "anamlı bir sonucu" olarak görünürdü. Çok yönlü, yılgınlığa düşmeyen, yaratıcı olmak için özel koşullar beklemeyen kişiler konu edilirken, duyguların-düşüncelerin gerisindeki gerçeğe kayar, Mengü Ertel'le bağlantı kurar, yaşamımda "iz bırakan", "kanat gerenlerle" birlikte kendi kuşağımı değerlendirme olanağını arardım. Artık her hafta bu "hesaplaşma" fırsatı kalmadı. 1931 doğumlu Mengü Ertel'le birlikte günümüz yaşamını anlamlı kılanları belgeleme-anlama şansı da süpürücü yaygın beğeni ortamı içinde kesintiye uğradı, özverili çabalar gündem dışına düştü.

Kanat gerenleri somutlayan kişi Mengü Ertel ise, bu gelişmelerden yakınmayarak sanatçı sorumluluğunun bilinciyle, "evrensel boyutlara ulaştırdığı yaratıcı kimliğini" bu kez, uzun bir birikim sürecinin sonuçlarını "derinleştirerek-arındırarak" değerlendiriyor-yorumluyor, açtığı bu farklı sergiyle bizlere aktarıyor.

Dünyada-ülkemizde yaşamı anlamlı kılan yaratıcı yazarların geleceği de saran-sarmalayan yapıtları ve onların kahramanları, sergide Mengü Ertel'in uzun denemelerinin süzgecinden geçerek "ikinci yaşamlarına" ulaşıyorlar, büyük bir mekanı çarpıcı biçimde dolduruyorlar. Yazarların, yaşamın binlerce ögesini yükleyerek yeniden yarattıkları özel kimlikler, Mengü Ertel'in dünyasından bizlerin dünyasına "yeni yüzleriyle" katılıyorlar.

Burada doğanın bilinmeyenlerinin azaldığı, görünmeyenlerin görünür kılındığı bir evrede Mengü Ertel, sunduğu her kimliğin önüne-arkasına daha geniş bir çerçeve çiziyor, günümüzün soru işaretlerini ekliyor, "zamanın sınırlarını" büyütüyor. Günümüzde insanlar dünden daha çok köşeye sıkıştırılsa bile O, her şeyin çıkış noktası insanın "kendisini tanımasına", kendisini açıklamasına, yaratıcı gücünü boyutlandırmasına ortam hazırlıyor. Yaşamın daralmamasının, uzun bir savaşımın sonucu olduğunu, akıp giden çizgiler-renkler içinde herkesin bunu düşünmesini bekliyor. Bir bakıma celî yazı ustalarının büyük yüzeylere taşıdıkları başarıyı Mengü Ertel, İslamabad Şah Faysal Camisi grafik tasarımlarında ulaştığı başarıyla buluşturarak onun izlerini burada da sürdürüyor.

Sürekli altını çizerek-arındırarak, yeni anlamlar yükleyerek karşımıza çıkardığı "Karagöz-Hacıvat", "Murtaza", "Keşanlı Ali", "Zilli Zarife", "Hamlet", "Karmen", "Korkunç İvan" "Aleksandr Nevsky", "Mata Hari" ve diğerleri, dünyaya derinliğine-genişliğine bakan "yenilendikçe-yenilemek isteyen" bir kimlikten geçerek, bizlere-günümüze farklı yorumlar içererek bakıyorlar.

"Kanat gerenler", tek boyutta, küçük dar yaşamın sınırlarında kalamazlar. Ulaştıkları, daha ilerde görünen-görünmeyen başka bir nokta da aşılması gereken bir hedeftir. Mengü Ertel'in sergide sonsuzluğa uzanan her çizgisi ve rengi, "...ve insanı insan yarattı" düşüncesiyle çıktığı yolda çok değişik ortamlardan geçerek yaratıcı gücün sınırlarını sürekli zorlayacak. Mengü Ertel'in yaşam öyküsünü okuyanlar, dünyalı olmanın sorumluluğunun sürekli denemeden, durmadan kendine "olumlu eziyet etmeden" geçtiğini anlarlar ve Muhsin Ertuğrul'un yıllar önce Mengü Ertel'e yazdığı mektubundaki gerçeğin 20.yüzyılın sonunda da çok değişmediğini görürler.

Devingen-yaratıcı insan Mengü Ertel dışında toplumumuzda kendine "olumlu eziyet" eden, "ulaştıkları noktayla yetinmeyenlerin" giderek çoğalması umuduyla...

Sayın Mengü Ertel
Fax 268 22 84

SAYIN METIN SOZEN in
Dikkatinde

THE OUTCOME OF LIFE

Metin Sözen

If we were to see all those born in 1931 in our country under the amazing conditions of our time; if we were to have the chance to evaluate their view of themselves, their country and the world; and furthermore, if we were to rigorously judge the work they created, regardless of the prevailing tough conditions, who would lead in the depths of life's crosscut and have durable impact on us with their presence?

In our times, when people make an effort to discuss the past even within limits, and to find the truth amongst outrageous deceptions, one member of the generation born in 1931, Mengü Ertel, who combines all facets of art and culture, who carries the conviction of people who work and create, can be the one person to formulate the reply to our query.

In a medium where people are forced to live within the boundaries of what is given to them, Mengü Ertel appears in the "Supporters of the Republic" program in the excitement of this stimulating communication of the legacy left by those born before 1931, to the individual-society-universe. Mengü Ertel, for me, has always been the "meaningful outcome" of the people presented in this program. When the program ~~was~~ telecasted people of many facets, people who did not require special conditions to be creative, I always slipped to the reality behind the feelings and the thoughts, linked myself with Mengü Ertel, trying to evaluate my generation, together with those "who left a mark behind" and who "supported the Republic." No more the opportunity of such evaluation through a weekly program, no more the chance for documentation-understanding of people who made life meaningful for us, within the medium of the sweeping popular taste and preferences, the program was cancelled and all selfless efforts wiped off the agenda.

Mengü Ertel, who presented those "Supporters" with no resentment for these developments and conscious of the artist's responsibility, evaluates and interprets the "profound and purifying" result of his long years of artistic compilation in this very unique exhibition.

The creative artists and their work, embracing the future, and their heroes reach their "second life", passing through Mengü Ertel's outlook of long years of experience, strikingly filling a vast space. The very special identities created by writers and bearing thousands of elements of vitality now are transferred from Mengü Ertel's sphere into ours with their new faces.

Here the unknown of Nature is diminished, the invisible is made visible, and here Mengü Ertel builds a broad framework to every identity he presents and adds the queries of our times, broadening the "limits of our time." Though people are now more concerned with the present rather than the past, Mengü Ertel creates the medium where the individual can have "self-recognition" and a wider framework of creative power. With his lines and colours, he expects people to believe that the breadth of life is gained after long years of toil. The great success of calligraphers ~~in the past~~ can be traced in Mengü Ertel's great graphic representation of the Islamabad Sheikh Faisal Mosque.

The characters he presents us, ~~emphasized~~ emphasized with new concepts, such as "Shadow Theatre heroes", "Murtaza", "Ali of Koshan", "Billi Zarife", "Hamlet", "Carmen", "Ivan the Great", "Alexander Nevsky", "Mata Hari", and others face us and our times with different interpretations, passing through an identity, demanding renewal with each effort, and confronting the world in depth and width.

The "Supporters" can not be confined to the boundaries of a small life and a single dimension. What they have reached is a target that has to be surpassed at a point visible and invisible in the future.

Mengü Ertel's exhibition, every line and colour extending to the future, passing through the route of different media with his concept of "man created man", will always push the boundaries

3

of creative power. Those who read Mengü Ertel's biography will conceive that the responsibility of being human is ennobled by endless experimentation and incessant "self-induced torment". They will thus see that the truth expressed years ago by Muhsin Ertugrul in his letter to Mengü Ertel, is still very much valid, towards the end of the twentieth century.

With the hope that, in addition to Mengü Ertel, the evolving creative artist, there will be many more who will assume "self-induced torment" and who are never satisfied with their achievement."